

Inventarisatie van de huismus en gebouwbewonende vleermuizen aan de Slichtenhorsterweg 41 te Nijkerk

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Inventarisatie van de huismus en gebouwbewonende vleermuizen aan de Slichtenhorsterweg 41 te Nijkerk

Colofon:

Opdrachtgever: Dhr. Bolks.

Tekst en foto's: J.H.S. Rijsdijk MSc.

Rapportkenmerk: R19017-01

Status rapport: Definitief

Datum: 27-07-2020

Contact: Natuurkompas Ecologisch onderzoek & advies
Ugchelseweg 86
7339 CL Ugchelen
06-15383223
info@natuurkompas.nl
www.natuurkompas.nl

© Natuurkompas. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins noch mag het zonder toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd

Natuurkompas is niet verantwoordelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Natuurkompas. De opdrachtgever vrijwaart Natuurkompas voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel.....	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Beleidskader	4
2.1	Inleiding Wet natuurbescherming.....	4
2.2	Soortbescherming.....	4
2.3	Gebiedsbescherming	5
3	Plangebied en werkzaamheden	8
3.1	Beschrijving onderzoeksgebied.....	8
3.2	Geplande werkzaamheden	9
4	Werkwijze.....	11
4.1	Huismus	11
4.2	Vleermuizen.....	11
5	Resultaten en effectbeoordeling.....	12
5.1	Huismus	12
5.1.1	Resultaten	12
5.1.2	Effectbeoordeling.....	12
5.2	Vleermuizen.....	12
5.2.1	Resultaten	12
5.2.2	Effectbeoordeling.....	13
5.3	Overige waarnemingen.....	15
6	Mitigatie en compensatie	16
6.1	Huismus	16
6.2	Gewone grootoorvleermuis	16
6.3	Gewone dwergvleermuis	17
7	Conclusies	18
7.1	Huismus	18
7.2	Gewone grootoorvleermuis	18
7.3	Gewone dwergvleermuis	18
	Bronnenlijst	19

Bijlage 1. Toekomstig B&B verblijf	2
Bijlage 2. Schets van toekomstige inrichting	3

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De familie Bolks is voornemens om een monumentale boerderij met bakhuis, washok en oude veestal aan de Slichtenhorsterweg 41 te Nijkerk te renoveren. De familie is voornemens om de boerderij te bewonen en daarnaast een bed & breakfast te realiseren in de veestal.

Ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Natuurkompas is door de familie Bolks gevraagd een flora- en faunaquickscan uit te voeren om de effecten van de sloop op eventueel aanwezige beschermde dier- en plantensoorten in kaart te brengen. Uit de flora- en faunaquickscan blijkt dat de aanwezigheid van voortplantings- en verblijfplaatsen van de huismus en gebouwbewonende vleermuissoorten niet kan worden uitgesloten. Met de renovatie van de bestaande bebouwing gaan deze voortplantings- en verblijfplaatsen mogelijk verloren en kunnen individuen worden verstoord of gedood. Hiermee is mogelijk sprake van overtreding van art. 3.1, lid 1, 2 en 4 en art. 3.5, lid 1, 2 en 4 van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb).

De initiatiefnemer moet kunnen aantonen dat de voorgenomen ingreep niet leidt tot negatieve effecten op deze soorten. Om deze reden is een nader onderzoek naar de huismus en gebouwbewonende vleermuizen noodzakelijk. Indien vaste rust- en verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig zijn, moeten mitigerende (verzachtende) maatregelen getroffen worden en mogelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd worden.

Ecologisch onderzoek en adviesbureau Natuurkompas is door de familie Bolks gevraagd een huismus- en vleermuisinventarisatie uit te voeren om de effecten van de renovatie op de huismus (*Passer domesticus*) en gebouwbewonende vleermuizen in kaart te brengen. In voorliggende rapportage wordt de gehanteerde methodiek en de resultaten van het nader onderzoek beschreven.

1.2 Doel

Deze flora- en faunaquickscan geeft antwoord op de volgende vragen:

- Zijn er voortplantings- en verblijfplaatsen van huismus aanwezig?
- Hoeveel nestlocaties zijn er aanwezig?
- Zijn er verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aanwezig?
- Welke soort(en) betreft het?
- Welke functie(s) vervullen de gebouwen voor deze soort(en)?
- Welke negatieve effecten kunnen deze soorten ondervinden door de voorgenomen ingreep?
- Is er als gevolg van de voorgenomen plannen sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming?
- Is het treffen van mitigerende maatregelen noodzakelijk?
- Is een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk?

1.3 Leeswijzer

Deze rapportage is ingedeeld in verschillende hoofdstukken. In hoofdstuk 2 wordt het beleidskader, de Wet natuurbescherming, toegelicht. In hoofdstuk 3 worden de ligging van het plangebied en de voorgenomen werkzaamheden doorgenomen, waarna in hoofdstuk 4 de werkwijze wordt toegelicht. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van de inventarisatie beschreven en worden de effecten van de voorgenomen ingreep bepaald. In hoofdstuk 6 worden mitigerende en compenserende maatregelen beschreven waarmee negatieve effecten op beschermde soorten kunnen worden voorkomen. De toetsing wordt afgesloten met een conclusie in hoofdstuk 7. Eventuele relevante (verspreidings)literatuur is opgenomen in een literatuurlijst.

2 Beleidskader

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op voor de voorgenomen ingreep relevante natuurwetgeving en het natuur- en soortenbeleid van de diverse overheden. In deze rapportage wordt ingegaan op hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming. In dit hoofdstuk is de soortbescherming vastgelegd. Daarnaast wordt kort het beleidskader voor gebiedsbescherming geschetst.

2.1 Inleiding Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en voegt drie 'oude' natuurwetten samen: de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Het uitgangspunt van de Wet natuurbescherming is de bescherming en ontwikkeling van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit.

Op termijn gaat de Wet natuurbescherming op in de Omgevingswet. De uitwerking van de Wet natuurbescherming is vastgelegd in de Regeling Natuurbescherming en het Besluit Natuurbescherming. De Provincie Gelderland, waar dit project plaatsvindt, heeft de volgende relevante verordeningen en regelingen voor natuurbescherming vastgesteld:

- Omgevingsverordening Gelderland
- Omgevingsvisie Gelderland

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (artikel 1.11) nog drie hoofdstukken die van belang zijn voor ruimtelijke ingrepen. Dit betreft hoofdstuk 2 (Natura 2000-gebieden), hoofdstuk 3 (Soorten) en hoofdstuk 4 (Houtopstanden).

2.2 Soortbescherming

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) kent een apart hoofdstuk waarin de soortbescherming is vastgelegd. De Wnb kent 4 beschermingsregimes voor soorten:

- art 3.1: bescherming van vogels die onder de Vogelrichtlijn vallen – dit zijn alle vogels;
- art 3.5: bescherming van dieren en planten die in de bijlage IV van de Habitatrichtlijn, bijlage II van het verdrag van Bern of bijlage I van het verdrag van Bonn – ook wel 'strikt beschermde soorten' genoemd¹;
- art 3.10: bescherming van soorten die worden genoemd in bijlage A en B van de Wet natuurbescherming - dit zijn deels meer algemene soorten die enkel nationaal beschermd worden en geen bescherming genieten onder Europese regelgeving.
- Algemene zorgplicht zoals verwoord in artikel 1.11.

In de genoemde artikelen is bepaald voor welke handelingen een vrijstelling kan worden verleend van de tevens in dat artikel genoemde verbodsbepalingen. De verbodsbepalingen uit de Wnb zijn (iets) anders geformuleerd dan de verbodsbepalingen uit de Ffwet. De verbodsbepalingen komen er kortweg op neer dat vogels en andere beschermde soorten niet (opzettelijk) gedood of opzettelijk verstoord mogen worden en dat nesten/voortplantingsplaatsen en rustplaatsen niet beschadigd of vernield mogen worden. Planten mogen niet worden geplukt of vernield. Voor vogels geldt daarbij dat nesten niet weggenomen mogen worden¹.

Daarnaast is de lijst met beschermde soorten gewijzigd: naast de overgehevelde en toegevoegde soorten (vaatplanten, vlinders) is er een groot aantal soorten dat geen beschermde status meer heeft in de Wnb. Dit betreffen voornamelijk vaatplanten en vissen.

Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

Artikelen 3.3, 3.8 en 3.11 van de Wnb bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling

¹ De term jaarrond beschermde nesten (met een verdeling in 5 categorieën) is niet in de wet genoemd. De verwachting is wel dat uitwerking van dit onderwerp door provincies gevolgd gaat worden.

worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna). Onder de Wnb zal voor deze soorten een ontheffingsplicht gaan gelden, behalve als het bevoegd gezag, de Provincie of ministerie van LNV, door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit. De bevoegdheid voor het verlenen van een ontheffing of vrijstelling wordt overgeheveld naar de provincie².

Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de vergunningplicht vaststellen middels een verordening. Provincie Gelderland heeft in januari 2017 de provinciale verordening en vrijstelling gepubliceerd. Voor ruimtelijke ingrepen geldt hierdoor een vrijstelling van de ontheffingsplicht voor een aantal meer algemeen voorkomende soorten zoogdieren en amfibieën in geval van ruimtelijke ontwikkeling. Deze soorten stonden voorheen op tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Zorgplicht soortenbescherming

Voor alle planten en dieren (dus ook voor soorten die niet zijn opgenomen in de Wnb) geldt de algemene zorgplicht conform Wnb art. 1.11. Deze plicht houdt in dat een ieder 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk moet worden voorkomen en dat bij de inrichting aandacht moet worden besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

2.3 Gebiedsbescherming

Bescherming van gebieden verloopt over twee sporen, namelijk via de Wnb voor Natura 2000-gebieden en via een planologisch beschermingsregime voor het Natuurnetwerk Nederland, de voormalige EHS (hierna: NNN). Hieronder worden beide beknopt toegelicht.

Natura 2000

Hoofdstuk 2 van de Wnb richt zich op de gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Met deze Europese richtlijnen worden habitats en soorten van Europees belang beschermd. Deze gebieden staan bekend als Natura 2000-gebieden. Naast beschermde Natura 2000-gebieden was er vroeger ook sprake van Beschermde Natuurmonumenten. Deze zijn niet meer als zodanig beschermd en zijn, indien zij niet zijn opgenomen in een Natura 2000-gebied, al dan niet onder het NNN geschaard en als zodanig planologisch beschermd.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog zijn aangemeld), te voorkomen, bepaalt de Wnb dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of die een verstorend effect kunnen hebben op opstandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (conform artikelen 2.7, 2.8 en 2.9 van de Wnb). In Aanwijzingsbesluiten wordt door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. In de Natura 2000-beheerplannen wordt aangegeven hoe de beheerders deze doelen willen realiseren.

² Met uitzondering van een aantal in art 1.3 van Wet natuurbescherming genoemde projecten (van nationaal belang).

Het aanwijzingsbesluit definieert naast de instandhoudingsdoelstellingen de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Provincies en Rijksoverheid zijn verantwoordelijk voor de realisatie van maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Aanwijzingsbesluiten hebben een onbepaalde looptijd en worden vastgesteld door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit).

Niet enkel activiteiten binnen de grenzen van een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Externe werking treedt op wanneer er, ongeacht de locatie, een effectgebied ontstaat als gevolg van het optreden van ruimtelijke overlap tussen een invloedgebied van een instandhoudingsdoelstelling en een invloedgebied van een activiteit die plaatsvindt buiten een Natura 2000-gebied en waarvoor de instandhoudingsdoelstelling gevoelig is. Voor de vergunningverlening betekent dat ook voor activiteiten buiten het gebied getoetst moeten worden in het kader van de Wnb.

Natuurnetwerk Nederland

Met het oog op artikel 1.12, lid 1 van de Wnb draagt de provincie Gelderland zorg voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, het NNN (in Gelderland het Gelders Natuurnetwerk, GNN, genoemd). De provincie wijst daartoe gebieden aan die tot dit netwerk behoren. Deze gebieden zijn begrensd met een zogenoemde groene contour.

Om de samenhang van de bestaande natuur in het GNN te beschermen wil de provincie verbindingzones aanleggen in de Groene Ontwikkelingszone (GO). De Groene Ontwikkelingszone bestaat uit terreinen met een andere bestemming dan natuur en die ruimtelijk vervlochten zijn met het GNN. Het betreft vooral landbouwgronden, maar ook wel woningen en bedrijven. Ook de weidevogelgebieden en Ganzenfoerageergebieden maken onderdeel uit van de GO. De provincie Gelderland heeft beleid vastgesteld voor de GO. Er zijn kernkwaliteiten benoemd waaraan getoetst wordt bij relevante ontwikkelingen.

Ruimtelijke ontwikkelingen binnen het GNN en de GO zijn in principe niet toegestaan zodra deze een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van het GNN of de kernkwaliteiten van het GO hebben. Dit wordt geborgd door het planologische beschermingsregime 'nee, tenzij'. Indien er sprake is van significant negatieve effecten, kan de voorgenomen ontwikkeling geen doorgang vinden, tenzij deze voldoet aan enkele randvoorwaarden:

- De ontwikkeling moet van groot openbaar belang zijn;
- Er zijn geen reële alternatieven aanwezig;
- Negatieve effecten worden zoveel mogelijk beperkt.

Wanneer een ruimtelijke ontwikkeling onder bovengenoemde voorwaarden wordt toegestaan, moeten de verloren gegane natuurwaarden worden gecompenseerd. Dit principe staat bekend als natuurcompensatie. De provincie verleent pas medewerking aan een ontwikkeling wanneer ook aan de vereisten van het compensatiebeleid wordt voldaan.

Beleid zoals beschreven in de omgevingsverordening van de provincie Gelderland Beschermingsregime GO

In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de GO worden geen nieuwe grootschalige ontwikkelingen mogelijk gemaakt die leiden tot een significante aantasting van de kernkwaliteiten van het betreffende gebied, tenzij:

- Geen reële alternatieven aanwezig zijn;
- Sprake is van redenen van groot openbaar belang;
- De negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt;
- De overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.

In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de GO kunnen nieuwe kleinschalige ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt, mits:

- in de toelichting bij het bestemmingsplan wordt aangetoond dat de kernkwaliteiten van het betreffende gebied, in hun onderlinge samenhang bezien, per saldo substantieel worden versterkt; en
- deze versterking planologisch is verankerd in hetzelfde dan wel een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan.

De kernkwaliteiten van de GO in zijn algemeenheid zijn als volgt gedefinieerd:

- de samenhang met aangrenzende natuurgebieden;
- de aanwezige en nog te ontwikkelen natuurwaarden (in het bijzonder de ecologische verbindingzones);
- de landschappelijke, cultuurhistorische, geomorfologische en archeologische waarden;
- de abiotische kwaliteiten 4.3.5 Rust, ruimte en stilte, donkerte, openheid en 'rust' (omgevingscondities).

3 Plangebied en werkzaamheden

3.1 Beschrijving onderzoeksgebied

Het plangebied is gelegen aan de Slichtenhorsterweg 41 te Nijkerk in de provincie Gelderland. Nijkerk ligt ten noordoosten van Amersfoort, ten noordwesten van Barneveld en ten zuiden van Zeewolde. De directe omgeving van Nijkerk wordt gekenmerkt door open agrarisch gebied met in het oosten bos- en heidegebieden, onderdeel van de Veluwe (zie ook afbeelding 3.1). In het noorden grenst het plangebied deels aan de Slichtenhorsterweg en deels aan agrarisch grasland, in het oosten, westen en zuiden grenst het plangebied eveneens aan agrarisch grasland terwijl het in het zuidoosten grenst aan het erf van Slichtenhorsterweg 43.

Afbeelding 3.1: Boven: globale ligging van het plangebied met in rood de grenzen van het plangebied. Onder: topografische kaart met ligging van het plangebied (rood omlijnd). Bron: PDOK. Bewerking: Natuurkompas, 2020.

Wanneer in voorliggende rapportage over het plangebied wordt gesproken, wordt over het volledige perceel gesproken (zie de rode grenslijnen in afbeelding 3.1). In de huidige situatie is het plangebied grotendeels bebouwd. Er staat een woning/boerderij, washok, bakhuis en een oude veestal. In het verleden waren er ook twee hooibergen aanwezig. Deze zijn inmiddels echter vergaan of afgebroken.

3.2 Geplande werkzaamheden

De gebouwen op het erf hebben een monumentale status. De familie Bolks is voornemens om de authenticiteit van de gebouwen zoveel als mogelijk te behouden. De gebouwen verkeren in relatief slechte staat. In voorliggende rapportage wordt uitgegaan van een uitgebreide renovatie van alle gebouwen op het erf. De exacte planning van de werkzaamheden per gebouw is op het moment van opstellen van voorliggend rapport nog niet bekend.

De aanwezige gebouwen worden gerenoveerd. De renovatie van de diverse gebouwen vindt gefaseerd plaats. Er wordt gestart met de renovatie van de oude veestal. Deze wordt omgevormd tot een pand dat kan dienen als bed & breakfast (zie ook Bijlage 1). Na realisatie zal dit mogelijk tijdelijk fungeren als onderkomen van de familie Bolks gedurende de overige werkzaamheden.

Na realisatie van de bed & breakfast wordt gestart met de renovatie van de boerderijwoning, het washok en het bakhuis. Daarbij krijgt de boerderijwoning een functie als woning. Het voormalige washok wordt mogelijk gerenoveerd tot kapschuur annex garage voor 2 personenauto's. Daarnaast wordt het erf opnieuw ingericht. Er vindt een mogelijke herbouw van de hooikap plaats. Ook wordt de hoogstamboomgaard aangevuld/uitgebreid en voorzien van een meidoornhaag. Op andere delen van het perceel wordt eveneens groen aangeplant.

De voorgenomen werkzaamheden kennen een doorlooptijd van minimaal 2 jaar. In afbeelding 3.2 is een schets van de nieuwe situatie weergegeven. De schets is ook opgenomen in Bijlage 2.

Afbeelding 3.2: Impressie van de toekomstige inrichting. Bron: Buro SON, 2019.

4 Werkwijze

Het onderzoek is door een deskundig ecooloog van Natuurkompas uitgevoerd conform de richtlijnen zoals beschreven in het kennisdocument huismus (BIJ12, 2017) en het Vleermuisprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus, 2017).

4.1 Huismus

Het plangebied is gericht onderzocht op aanwezigheid van nestlocaties van de huismus. Hiertoe is in het voorjaar van 2017 op twee momenten een bezoek gebracht aan het plangebied. Hierbij is, conform de richtlijnen uit het Kennisdocument huismus (BIJ12, 2017) geïnterviewd op zicht en geluid. Tijdens de inventarisatie is getracht om de diverse functies van het plangebied voor de huismus in kaart te brengen.

Tabel 4.1: Data en weersomstandigheden tijdens de inventarisatieronden.

Ronde	Datum	Tijd	Weersomstandigheden
1	08-04-2020	08.53 - 10.08	Droog, helder, ca. 13 - 14°C., 0-1 Bft.
2	23-04-2020	08.13 - 09.27	Droog, helder, ca. 9 -10°C., 1 Bft.

4.2 Vleermuizen

Het plangebied is gericht onderzocht op aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten. Dit onderzoek is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2017. Hierbij is geïnterviewd met behulp van batdetectors met time-expansion mogelijkheden (Pettersson D240x en Batlogger M). Hiermee kunnen vertraagde geluidopnames worden gemaakt die achteraf geanalyseerd kunnen worden met behulp van het programma Batsound en Batexplorer. Zo kan worden bepaald welke soorten in het plangebied aanwezig zijn. In de paartijd is er geïnterviewd door één persoon. In de kraamtijd is het plangebied onderzocht door drie personen.

Tabel 4.2: Data en weersomstandigheden tijdens de inventarisatieronden.

Ronde	Datum	Tijd	Weersomstandigheden
1	28-08-2019	20.35 - 23.45	Droog, bewolkt, ca. 23°C., 0-1 Bft.
2	19-09-2019	04.15 - 07.25	Droog, bewolkt, ca. 10°C., 0 Bft.
3	22-05-2020	21.23 - 00.11	Droog, bewolkt, ca. 20 - 17°C., 3 Bft.
4a*	03-07-2020	02.21 - 05.29	Droog, bewolkt, ca. 15 - 14°C, 0-1 Bft.
4b*	06-07-2020	02.25 - 05.25	Droog, lichtbewolkt, ca. 15°C, 3 Bft
5	11-07-2020	21.48 - 00.35	Droog, helder, 14 - 12°C, 0-1 Bft.

* Vanwege ziekte van één van de onderzoekers is het onderzoek op 3 juli door 2 personen uitgevoerd. Op 6 juli is een door de derde onderzoeker een inhaalronde uitgevoerd.

5 Resultaten en effectbeoordeling

5.1 Huismus

5.1.1 Resultaten

Binnen het plangebied zijn meerdere huismussen waargenomen. Er zijn in totaal 8 nestlocaties van de huismus vastgesteld. Zeven nesten bevinden zich onder het dak van het washok. Het achtste nest bevindt zich in de huismussennestkast welke is bevestigd aan de gevel van de voormalige veestal. In de overige aanwezige bebouwing zijn geen nestlocaties van de huismus vastgesteld.

Het groen rondom de bebouwing fungeert als foerageergebied en schuilplaats voor de lokale populatie huismussen. Deze populatie is trouwens groter dan de 8 waargenomen broedparen. In totaal zijn er maximaal 23 huismussen tegelijkertijd al foeragerend en kwetterend waargenomen op het erf. De overige dieren zijn echter afkomstig van het erf van de Slichtenhorsterweg 43.

5.1.2 Effectbeoordeling

Aanlegfase

Er broeden 7 koppels huismussen onder het pannendak van het voormalige washok. Daarnaast broedt één koppel in de huismussennestkast aan de gevel van de voormalige veestal (zie ook afbeelding 5.1). Met de renovatie van beide gebouwen worden het dak en de huismussenkast (tijdelijk) verwijderd. Indien deze werkzaamheden plaatsvinden tijdens het broedseizoen kunnen broedende huismussen worden verstoord, jonge vogels kunnen worden gedood en verwond en nesten worden beschadigd en vernietigd. Hiermee is sprake van een overtreding van artikel 3.1 lid 1, 2 en 4 van de Wnb.

Nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd, waardoor ook buiten de broedperiode sprake is van het vernietigen en beschadigen van nesten en daarmee van een overtreding van de Wet natuurbescherming. Dus ook wanneer buiten de broedperiode wordt gewerkt, is er sprake van een overtreding van verbodsbepalingen. Hiervoor is dan ook een ontheffing nodig. Ook moet het verlies van nestlocaties worden gemitigeerd en gecompenseerd.

Gebruiksfase

In de gebruiksfase is alle bestaande bebouwing gerenoveerd waardoor de bestaande nestlocaties zijn verdwenen. Wel wordt in het gerenoveerde dak van het B&B-gebouw nestgelegenheid voor de huismus gerealiseerd.

Het omringende groen wordt niet noemenswaardig gewijzigd. Ook na de herinrichting van het gebied kan het groen blijven fungeren als foerageergebied en schuilplaats. Er wordt zelfs extra schuilgelegenheid geboden door de aanplant van bijv. een meidoornhaag nabij de boomgaard. Hierdoor is er geen sprake van vernietiging of aantasting van overige delen van het leefgebied van de huismus.

5.2 Vleermuizen

5.2.1 Resultaten

In de avond van 28 augustus 2019 is het plangebied geïnventariseerd op vleermuizen. Hierbij is om 21.36u een baltsende gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) waargenomen naast de oostgevel van de woning (zie ook afbeelding 5.1), enige tijd later gevolgd door meerdere gewone grootoorvleermuizen (*Plecotus auritus*). Het totale aantal gewone grootoorvleermuizen kon niet worden vastgesteld. Duidelijk was wel dat het minimaal 3 exemplaren betrof. De dieren foerageerden rondom de kastanje naast de woning. Omstreeks 22.23u is een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen langs de oostelijke gevel van de woning. Omstreeks 22.30u is gedurende langere tijd

daarnaast een baltsende gewone grootoorvleermuis waargenomen in de nabijheid van de kastanje. Er zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen.

In de ochtend van 19 september 2019 zijn er vier foeragerende gewone grootoorvleermuizen waargenomen, wederom rondom de kastanjeboom. Er zijn geen baltsgeluiden of sociale roepen vastgesteld. De dieren vlogen om 06.45u in onder de bovenste rij dakpannen van de woning, ca. 1 meter aan de zuidzijde van de schoorsteen (zie ook afbeelding 5.1). Deze locatie correspondeert ook grofweg met de locatie in de woning waar ten tijde van de quickscan meerdere afgebeten vlindervleugels zijn aangetroffen. Dezelfde ochtend is nog kortstondig een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen langs de oostgevel van de woning (zie ook afbeelding 5.1). Er is niet vastgesteld of het dier ook daadwerkelijk is ingevlogen.

In de avond van 22 mei 2020 is het plangebied geïnventariseerd op kraam- en zomerverblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten. Om 21.59u is een passerende gewone dwergvleermuis waargenomen. In het daarop volgende uur worden nog enkele passerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De meeste dieren komen uit de richting van de bebouwde kom van Nijkerk. Aan het eind van de avond is nog kortstondig een gewone grootoorvleermuis gehoord. Er zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen.

In de ochtend van 3 juli 2020 is het plangebied onderzocht door 2 onderzoekers in verband met ziekte van de derde onderzoeker. Er is kortstondig een foeragerende gewone grootoorvleermuis waargenomen boven het erf. Daarnaast zijn in de loop van de ochtend enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen nabij de houtwal in het zuidelijk deel van het plangebied. Ook is kortstondig een passerende rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) waargenomen. Dit dier vertoonde geen relatie met het plangebied. Er zijn geen aantikkende of invliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

In de ochtend van 6 juli 2020 is door de derde onderzoeker een inhaalronde uitgevoerd. Hierbij is een foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen nabij de houtwal in het zuidelijk deel van het plangebied. Rond 03.45 vloog dit dier richting de beek ten noorden van de boerderijwoning, waar het werd vergezeld door een tweede exemplaar. Rond 04.45 uur zijn de gewone dwergvleermuizen voor het laatst gezien. Er zijn geen aantikkende of invliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

In de avond van 11 juli 2020 is om 22.17 de eerste passerende gewone dwergvleermuis vastgesteld. In de daarop volgende 45 minuten zijn nog eens 20 passerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De dieren komen uit noordwestelijke richting en gebruiken de beek met begeleidend groen als vaste vliegroute. De dieren buigen ter hoogte van de boomgaard af in zuidoostelijke richting om vervolgens via de houtwal verder naar het zuidoosten te vliegen. Om 22.30 uur is een uitvliegende gewone grootoorvleermuis waargenomen. Het dier verlaat de boerderijwoning via een ontbrekende dakpan op het zuidoostelijke deel van het dak. Er zijn geen andere uitvliegende vleermuizen waargenomen. Wel is gedurende een groot deel van de avond een foeragerende laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) waargenomen boven het weiland ten westen van de oprijlaan. Dit dier vertoonde echter geen relatie met het plangebied.

Samengevat is er sprake van een paarterritorium van de gewone dwergvleermuis ten oosten van de boerderijwoning en een paar- en zomerverblijf van de gewone grootoorvleermuis in de boerderijwoning. De overige bebouwing heeft geen functie voor vleermuizen. De beek met begeleidende beplanting fungeert als vaste vliegroute voor een groot aantal gewone dwergvleermuizen. Daarnaast fungeert het erf als foerageergebied voor een beperkt aantal gewone dwergvleermuizen maar gezien de relatief lage aantallen is er geen sprake van essentieel foerageergebied.

5.2.2 Effectbeoordeling

Aanlegfase

Met de renovatie van de boerderijwoning zal onder meer het dak worden verwijderd en opnieuw worden opgebouwd en voorzien van isolatie. Ook worden de gevels en de dakbetimmering

gerestaureerd. Wanneer met de renovatiewerkzaamheden geen rekening wordt gehouden met gebouwbewonende vleermuizen kunnen dieren worden gedood of verwond en worden verstoord. Ook leidt de renovatie tot het verlies van de zomer- en paarverblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis en het paarterritorium van de gewone dwergvleermuis. Dit is een overtreding van art. 3.5, lid 1, 2 en 4.

Indien tijdens de werkzaamheden het gehele erf sterk wordt verlicht is er mogelijk ook sprake van verstoring van de vaste vliegroute van de gewone dwergvleermuis. Hoewel de gewone dwergvleermuis relatief ongevoelig is voor verlichting (BIJ12, 2017b, www.zoogdiervereniging.nl) kan het felle schijnsel van bouwverlichting wel versturend werken. Wanneer de bouwverlichting (delen van) de vliegroute verlichten, kan dit leiden tot het mijden van de felverlichte gebieden en daarmee tot een onderbreking van de vliegroute. In theorie kan dit leiden tot minder efficiënt foerageergedrag. In dat geval is sprake van een overtreding van art. 3.5, lid 2 van Wnb.

Tijdens de renovatiewerkzaamheden zullen delen van het plangebied mogelijk tijdelijk minder geschikt raken als foerageergebied. In de directe omgeving is echter voldoende alternatief foerageergebied aanwezig van vergelijkbare kwaliteit, zoals het erf van nummer 43 en de zuidelijk gelegen groenstroken. Bovendien vormt het plangebied geen essentieel foerageergebied waardoor er voor dit aspect geen sprake is van een overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb.

Gebruiksfas

In de gebruiksfas is alle bestaande bebouwing gerenoveerd waardoor de bestaande verblijfplaatsen en territoria zijn verdwenen. Wel worden in het B&B-gebouw verblijfplaatsen voor de gewone grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis gerealiseerd.

Het erf wordt niet voorzien van felle verlichting waardoor het erf ook in de toekomstige situatie kan blijven fungeren als foerageergebied en onderdeel van een vaste vliegroute.

Afbeelding 5.1: Locaties van de nesten van de huismus (gele punt), in- en uitvliegopeningen van de gewone grootoorvleermuis (rode punt) en het paarterritorium van de gewone dwergvleermuis (groene ellips). Bron: PDOK. Bewerking: Natuurkompas, 2020.

5.3 Overige waarnemingen

Tijdens het huismusonderzoek is vastgesteld dat de beide steenuilenkasten zeer regelmatig worden bezocht door enkele spreeuwen (*Sturnus vulgaris*). Zeer waarschijnlijk broedt deze soort in beide kasten. Er zijn rondom de kasten tijdens de diverse onderzoeksronden geen sporen van de steenuil aangetroffen. Ook is er geen steenuil gehoord tijdens de diverse onderzoeksronden.

6 Mitigatie en compensatie

De beoogde plannen leiden tot een aantasting en vernietiging van nesten en rustplaatsen van de huismus, voortplantings- en rustplaatsen van de gewone grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis, het mogelijk doden en/of verstoren van individuen van de huismus, gewone grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis en het mogelijk verstoren van een vaste vliegroute van de gewone dwergvleermuis. Hiermee is sprake van een overtreding van artikel 3.1, lid 1, 2 en 4 en art. 3.5, lid 1, 2 en 4 van de Wnb. Voor de overtredingen van art. 3.1, lid 1 en 4 en art. 3.5, lid 1 en 2 zijn mitigerende maatregelen te treffen. Deze worden in onderstaande paragrafen nader uitgewerkt.

Voor overtreding van verbodsbepalingen van art. 3.1, lid 2 en art. 3.5, lid 4 zijn geen mitigerende maatregelen te treffen. Er moet een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd bij de Provincie Gelderland voor het vernietigen van vaste voortplantings- en rustplaatsen van de huismus, gewone grootoorvleermuis en gewone dwergvleermuis. Om de functionaliteit van het plangebied voor deze soorten te waarborgen, moeten daarnaast ook compenserende maatregelen worden getroffen. Hieronder worden de maatregelen per soort besproken:

6.1 Huismus

- Het voormalige washok moeten buiten het kwetsbare seizoen van de huismus, dat wil zeggen buiten de periode van maart tot en met september en buiten vorstperiodes, ongeschikt gemaakt worden;
- Voor elk nest dat verloren gaat, worden minimaal twee nieuwe nestlocaties aangeboden. Deze nieuwe nestlocaties worden gerealiseerd door de huismussen toegang te geven tot het oostelijk deel van het dak van het gerenoveerde B&B-verblijf. De huismussen krijgen toegang tot de oostelijke dakhelft. Hierdoor komt de nieuwe nestgelegenheid overeen met de oorspronkelijke nestlocatie. Dit betreft ook gelijk een permanente nieuwe nestlocatie.
- Er wordt gestart met de renovatie van de voormalige veestal, welke wordt omgevormd tot B&B-verblijf. Pas nadat deze werkzaamheden zijn afgerond, wordt een start gemaakt met de renovatie van de overige panden. Hierbij moet een gewenningsperiode van minimaal 3 maanden worden gehanteerd alvorens het ongeschikt maken van de bestaande nestlocaties;
- Doordat de oostelijke dakhelft van het B&B-verblijf permanent beschikbaar is voor de huismus en er tevens minimaal 3 maanden voor gewinning gehanteerd wordt, vervalt de noodzaak tot het plaatsen van tijdelijke nestlocaties.

6.2 Gewone grootoorvleermuis

- Geschikte inkruiptopeningen aan de voormalige woning moeten voorafgaand aan de sloop zoveel als mogelijk ongeschikt gemaakt worden. Zo wordt voorkomen dat potentiële verblijfplaatsen zijn bewoond tijdens de sloopwerkzaamheden. Het ongeschikt maken gebeurt door het creëren van tocht en verwijderen van betimmering. Het ongeschikt maken moet voldoen aan verschillende eisen. Deze worden hieronder benoemd:
- De werkzaamheden moeten plaatsvinden aan het eind van de paarperiode (dus eind september/begin oktober). In deze periode zijn de vleermuizen nog niet in winterrust. Daarnaast zijn de vleermuizen in deze periode nog actief en is er nog voldoende voedsel aanwezig. Zij beschikken dan over voldoende tijd en reserves om alternatieve verblijfplaatsen te vinden en te bezetten.
- De dakpannen en goot- en gevelbetimmering worden verwijderd. Hierdoor zijn er niet langer beschutte hangplekken voor de gewone grootoorvleermuizen aanwezig.
- In geval er tijdens de werkzaamheden vleermuizen worden aangetroffen, worden de werkzaamheden stilgelegd en wordt een deskundige op het gebied van vleermuizen ingeschakeld;
- In alle gevallen moet worden gewacht totdat de vleermuizen uit zichzelf zijn vertrokken. Er mogen geen vleermuizen worden gevangen en verplaatst.
- Er wordt een nieuwe verblijfplaats aan de gewone grootoorvleermuis geboden. Dit gebeurt door het creëren van een toegang tot de slietenzolder in het gerenoveerde B&B-gebouw. De

slietenzolder is voorzien van diverse balken waaronder, -achter en tussen de gewone grootoorvleermuizen kunnen wegkruipen.

- Toegang tot de nieuwe slietenzolder wordt geboden door een opening te creëren in het luik dat in de gevel wordt gerealiseerd.

6.3 Gewone dwergvleermuis

- Geschikte inkruipopeningen aan de voormalige woning moeten voorafgaand aan de sloop zoveel als mogelijk ongeschikt gemaakt worden. Zo wordt voorkomen dat potentiële verblijfplaatsen zijn bewoond tijdens de sloopwerkzaamheden. Het ongeschikt maken gebeurt door het creëren van tocht, verwijderen van betimmering en dichtzetten van invliegopeningen. Het ongeschikt maken moet voldoen aan verschillende eisen. Deze worden hieronder benoemd:
- De werkzaamheden moeten plaatsvinden aan het eind van de paarperiode. In deze periode zijn de vleermuizen nog niet in winterrust. Daarnaast zijn de vleermuizen in deze periode nog actief en is er nog voldoende voedsel aanwezig. Zij beschikken dan over voldoende tijd en reserves om alternatieve verblijfplaatsen te vinden en te bezetten.
- De daklijsten en goot- en gevelbetimmering worden verwijderd.
- In geval er tijdens de werkzaamheden vleermuizen worden aangetroffen, worden de werkzaamheden stilgelegd en wordt een deskundige op het gebied van vleermuizen ingeschakeld;
- In alle gevallen moet worden gewacht totdat de vleermuizen uit zichzelf zijn vertrokken. Er mogen geen vleermuizen worden gevangen en verplaatst.

7 Conclusies

7.1 Huismus

In het plangebied zijn 8 nestlocaties van de huismus aanwezig. Zeven nestlocaties bevinden zich onder het dak van het voormalige washok, de achtste nestlocatie bevindt zich in een huismussenkast aan de voormalige veestal. Het groen rondom de bebouwing fungeert als foerageergebied en schuilplaats voor de lokale populatie huismussen.

Met de renovatie van de gebouwen worden het dak en de huismussenkast (tijdelijk) verwijderd. Indien deze werkzaamheden plaatsvinden tijdens het broedseizoen kunnen broedende huismussen worden verstoord, jonge vogels kunnen worden gedood en verwond en nesten worden beschadigd en vernietigd. Hiermee is sprake van een overtreding van artikel 3.1, lid 1, 2 en 4 van de Wnb. Nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd, waardoor ook buiten de broedperiode sprake is van het vernietigen en beschadigen van nesten en daarmee van een overtreding van de Wet natuurbescherming. Dus ook wanneer buiten de broedperiode wordt gewerkt, is er sprake van een overtreding van verbodsbepalingen.

Het doden en verstoren van huismussen kan worden voorkomen door de bebouwing buiten het kwetsbare seizoen van de huismus, dat wil zeggen buiten de periode van maart tot en met september en buiten vorstperiodes, ongeschikt te maken. Voor het aantasten en vernietigen van de nestplaatsen zijn geen mitigerende maatregelen te treffen. Hiervoor is dan ook een ontheffing van verbodsbepalingen van de Wnb nodig. Ook moet het verlies aan nestplaatsen worden gecompenseerd.

7.2 Gewone grootoorvleermuis

In de voormalige boerderijwoning is een zomerverblijfplaats van een individuele gewone grootoorvleermuis aanwezig, evenals een paarverblijfplaats van 4 individuen. Wanneer tijdens de renovatiewerkzaamheden geen rekening wordt gehouden met de gewone grootoorvleermuis kunnen dieren worden gedood en worden verstoord. Ook leidt de renovatie tot het verlies van de zomer- en paarverblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis. Dit is een overtreding van art. 3.5, lid 1, 2 en 4 van de Wnb.

Het doden en verstoren van vleermuizen kan voorkomen worden door het pand aan het eind van het paarseizoen ongeschikt te maken voor de gewone grootoorvleermuis. Voor het aantasten en vernietigen van de zomer- en paarverblijfplaats zijn geen mitigerende maatregelen te treffen. Hiervoor is dan ook een ontheffing van art. 3.5, lid 4 van de Wnb nodig. Ook moet het verlies aan verblijfplaatsen worden gecompenseerd.

7.3 Gewone dwergvleermuis

Langs de oostgevel van de voormalige boerderijwoning is een paarterritorium van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Tevens is een vaste vliegroute aanwezig. Deze loopt via de beek naar de zuidelijk gelegen houtwal. Wanneer tijdens de renovatiewerkzaamheden geen rekening wordt gehouden met de gewone dwergvleermuis kunnen dieren worden gedood of verwond en verstoord. Ook leidt de renovatie tot het verlies van een paarterritorium van de gewone dwergvleermuis. Dit is een overtreding van art. 3.5 lid, 1, 2 en 4 van de Wnb.

Het doden en verstoren van vleermuizen kan voorkomen worden door het pand aan het eind van het paarseizoen ongeschikt te maken voor de gewone dwergvleermuis. Door geen felle verlichting op het erf te plaatsen wordt ook verstoring van de vliegroute voorkomen. Voor het aantasten en vernietigen van het paarterritorium zijn geen mitigerende maatregelen te treffen. Hiervoor is dan ook een ontheffing van verbodsbepalingen van de Wnb nodig. Ook moet het verlies van een paarterritorium worden gecompenseerd.

Bronnenlijst

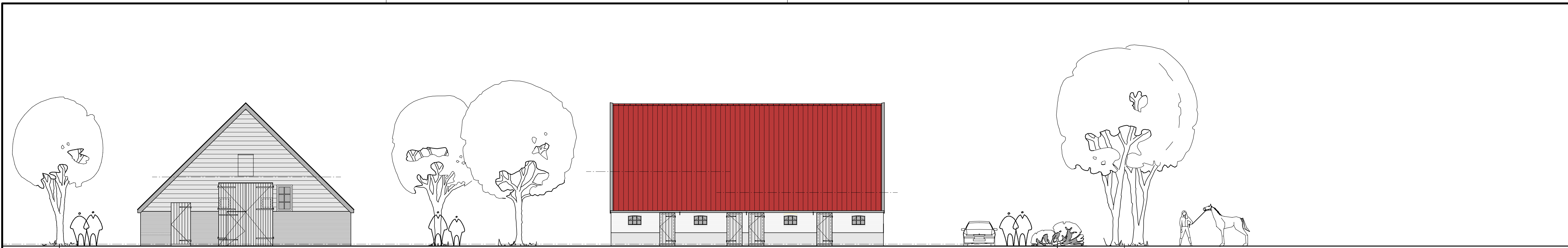
Literatuur

- BIJ12, 2017a. *Kennisdocument Huismus* *Passer domesticus*. BIJ12, juli 2017.
- BIJ12, 2017b. *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis* *Pipistrellus pipistrellus*. BIJ12, juli 2017.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. *Vleermuisprotocol 2017*, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.

Internet

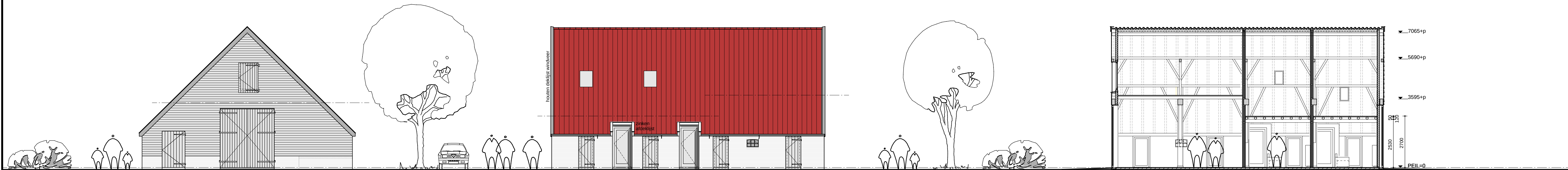
- Website Zoogdiervereniging (www.zoogdiervereniging.nl).

Bijlage 1. Toekomstig B&B verblijf

NOORDGEVEL

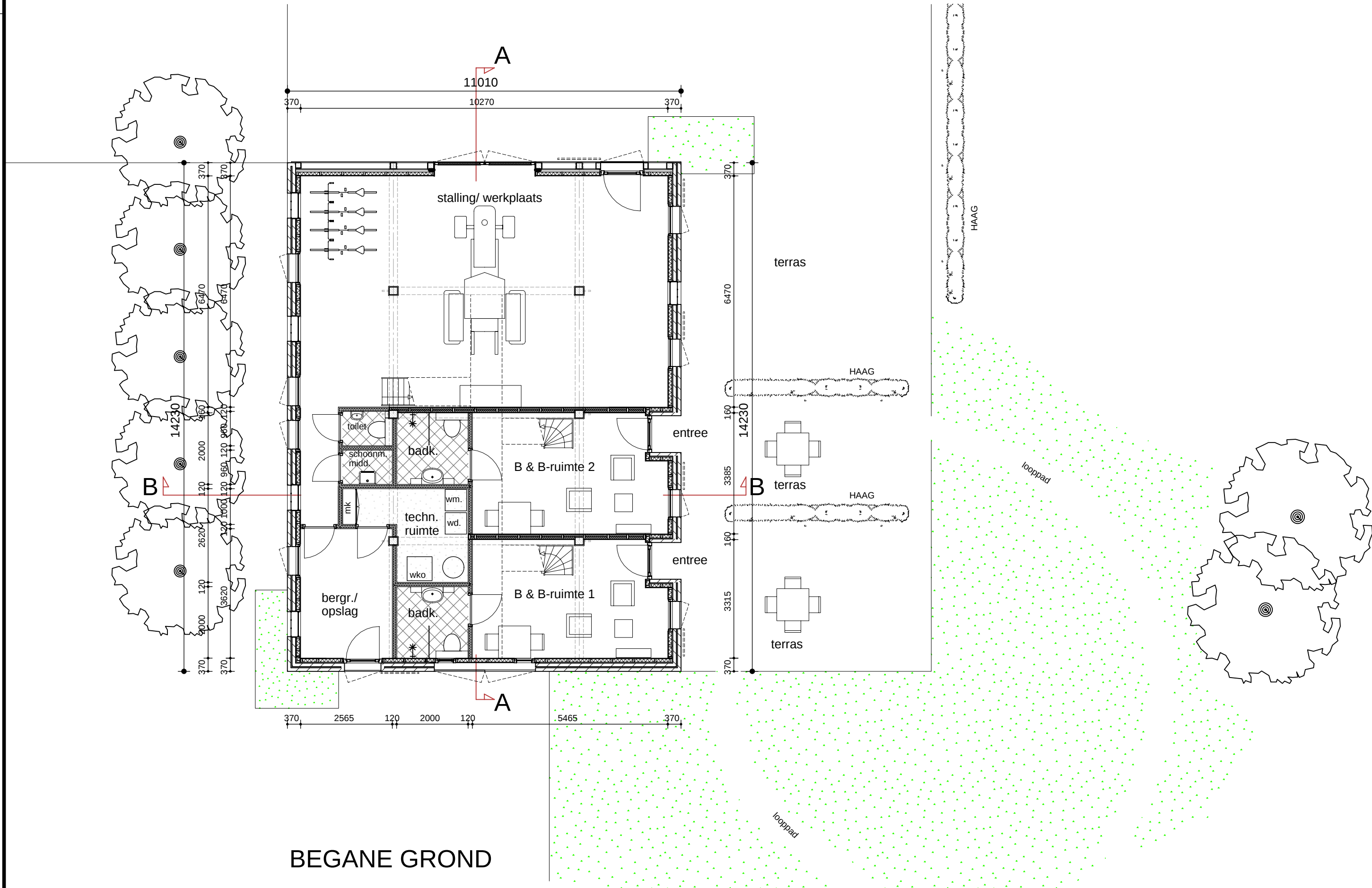
OOSTGEVEL

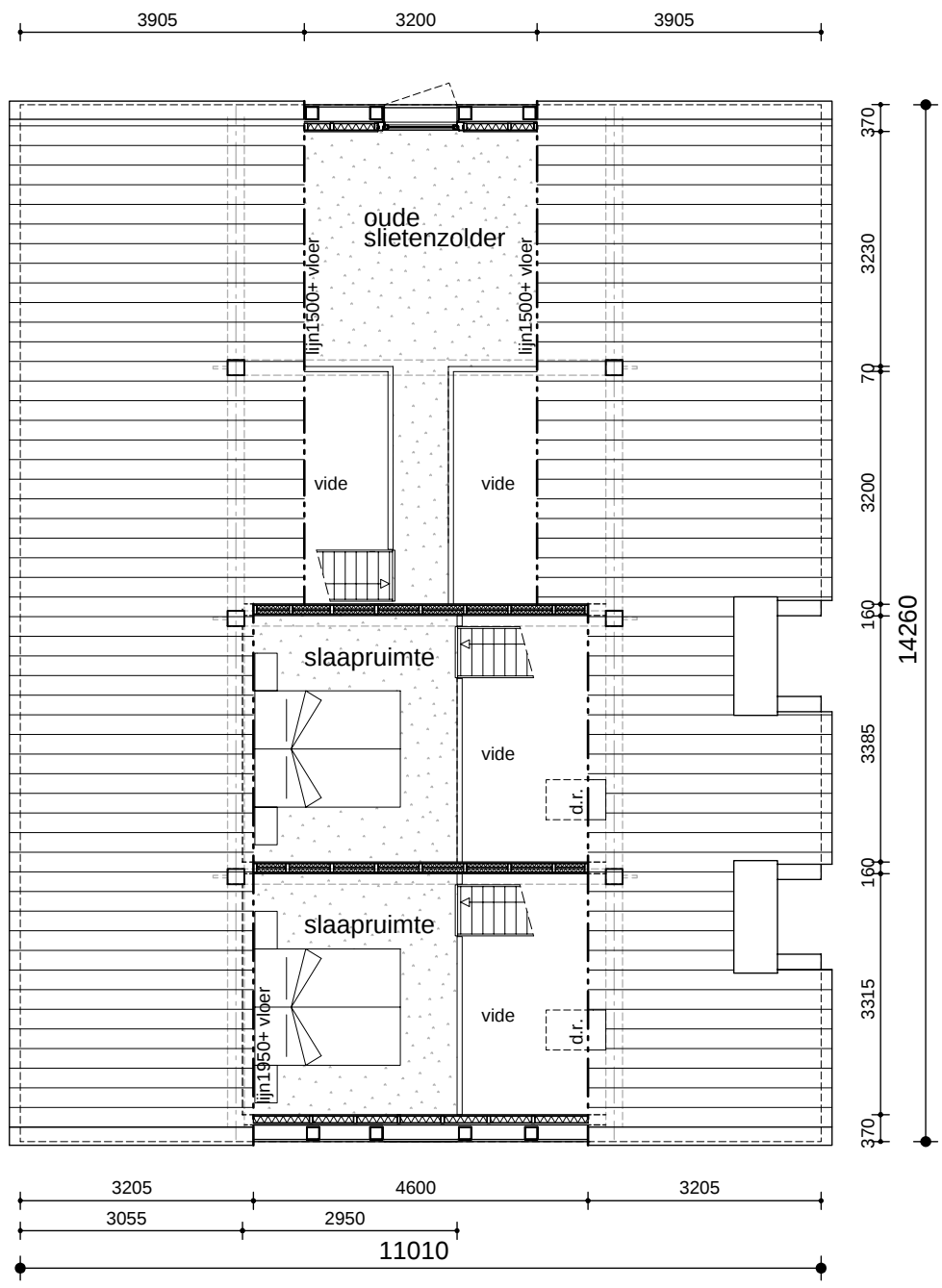
ZUIDGEVEL

WESTGEVEL

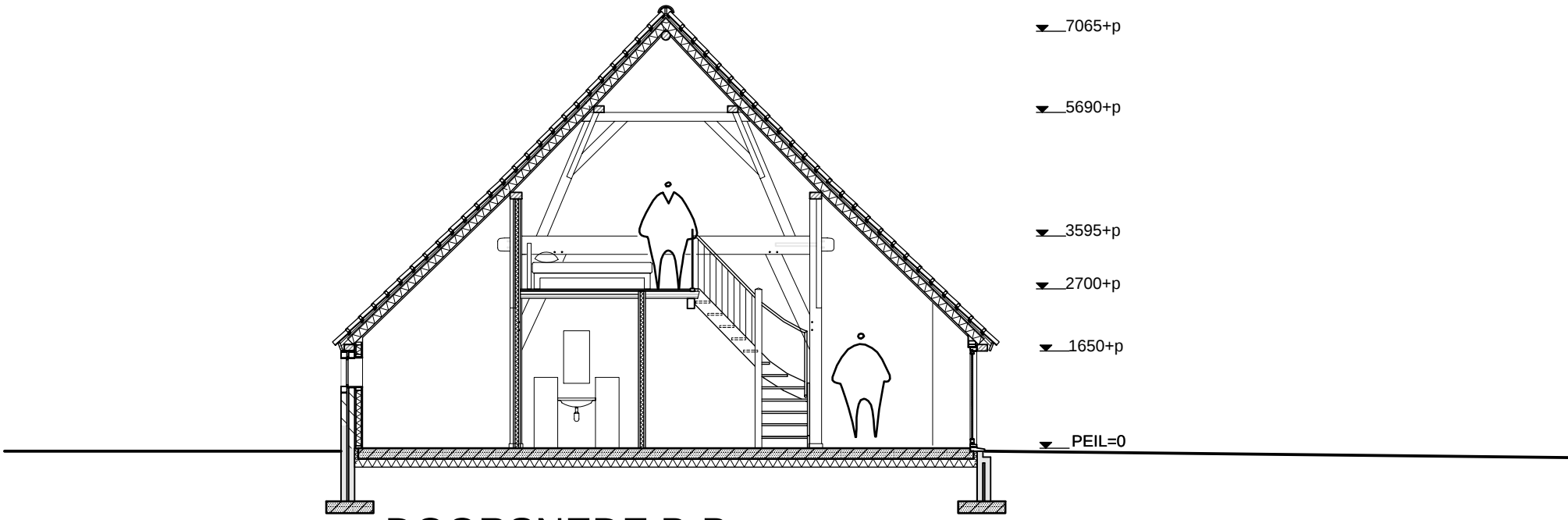
DOORSNEDE A-A

BEGANE GROND

VERDIEPING

DOORSNEDE B-B

Edite

Datum

Omschrijving

Project:

restauratie voormalige varkensstal

NORDENGOED

aan de Slichtenhorsterweg 41

te Nijkerk

Opdrachtgever:

Fam. J. Bolks

Rembrandtlaan 61

3862 ME NIJKERK

Bouwkundig Ontwerpbureau

HENK SCHUURMAN BV

DORPSTRAAT 18

3927 BD RENSWOUDE

0318 - 573928

info@henschuurman.nl

Datum :

21 april 2020

Getekend :

HS

Schaal :

1 : 100

Fase :

DO-fase

Formaat :

A1

Projectnummer

3025

Tekeningnummer

BA-4-1.02

Onderdeel:

nieuwe toestand

Bijlage 2. Schets van toekomstige inrichting

